

КРИТЕРІАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Юлія Руднік

Київський університет імені Бориса Грінченка

Анотація:

У статті проаналізовано стан готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій навчання іноземних мов на засадах критеріального підходу. Уточнено ключові поняття дослідження: «готовність вчителя початкової школи до професійної діяльності», «готовність до застосування інноваційних технологій навчання іноземних мов». Визначено когнітивно-інноваційний, мотиваційно-адаптаційний і діяльнісно-операційний критерії готовності майбутніх учителів до застосування інноваційних технологій навчання іноземних мов. У зв'язку з визначеннями критеріями та показниками до такого виду діяльності, схарактеризовано рівні сформованості вищезначеної готовності майбутніх фахівців – високий, достатній, недостатній.

Ключові слова:

критеріальний підхід; критерій; показник; готовність до застосування інноваційних технологій навчання іноземних мов; учитель початкової школи.

Аннотация:

Рудник Юлия. Критериальный подход к определению уровня готовности будущих учителей начальной школы к применению инновационных технологий в обучении иностранным языкам. В статье проанализировано состояние готовности будущих учителей начальной школы к применению инновационных технологий в обучении иностранным языкам на основе критериального подхода. Конкретизированы ключевые понятия исследования: «готовность учителя начальной школы к профессиональной деятельности», «готовность к применению инновационных технологий в обучении иностранным языкам». Определены когнитивно-инновационный, мотивационно-адаптационный, деятельностно-операционный критерии готовности будущих учителей начальной школы к применению инновационных технологий в обучении иностранным языкам. В связи с определенными нами критериями и показателями готовности к такому виду деятельности, охарактеризованы уровни ее сформированности – высокий, достаточный, недостаточный.

Ключевые слова:

критериальный подход; критерий; показатель; готовность к применению инновационных технологий в обучении иностранным языкам; учитель начальной школы.

Resume:

Rudnik Yuliia. The criteria approach to determining the stage of future primary school teacher's readiness to innovational foreign languages learning technologies usage.

The analysis of the future primary school teacher's readiness to innovational foreign languages learning technologies usage on the basis of criteria approach is carried out in the article. The main notions of the research are characterized: «primary school teacher's readiness for future professional activity», «readiness to innovational foreign languages learning technologies usage». Cognitive-innovative, motivational-adaptative, activity-operating criteria of future primary school teacher's readiness to innovational foreign languages learning technologies usage are identified. The indications of the cognitive-innovative component of the future primary school teacher's readiness are completeness, integrity and consistency of acquired knowledge. The integration of which plays an important role in this context. The indications of the motivational-adaptative component are the level of motives awareness of readiness to innovational foreign languages learning technologies usage in professional activities, the individual and professional needs to forming this readiness. The indications of activity-operating criteria are flexibility and autonomy in educational process organization and future primary school teacher's focus on new products creation starting from the system of exercises with innovational foreign languages learning technologies usage to offering the own author's foreign languages learning technologies. According to the defined criteria and indicators to such kind of activity the stages of above-mentioned formed readiness of future specialists are characterized, specifically: high, sufficient, and insufficient. In addition, the peculiarities of different stages of future primary school teachers' readiness to innovational foreign languages learning technologies usage are considered in the article.

Key words:

criteria approach; criterion; indicator; innovational foreign languages learning technologies usage; primary school teacher.

Постановка проблеми. Сьогодні однією з найбільш актуальних проблем професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи (ПШ) є готовність їх до здійснення професійної діяльності з урахуванням нових потреб, що зумовлені зміною суспільних вимог, а також модернізацією системи освіти та її орієнтацією на підвищення якості, наближення до європейських моделей. Саме якість освіти є ключовою категорією нової парадигми освіти. У зв'язку з потребою її вимірювання важливого значення набуває розробка дескрипторів, що ідентифікуватимуть її рівень. Вимога до сучасного вчителя ПШ, крім традиційно визначеної функції – ефективно навчати іноземних мов (ІМ) молодших школярів,

зумовлює потребу не тільки в інтенсифікації їх іншомовної підготовки, а й у визначенні критеріїв готовності майбутніх фахівців здійснювати професійну діяльність із застосуванням інноваційних технологій навчання ІМ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз літератури з проблеми дослідження виявив мозаїчність науково-методичних праць вітчизняних і зарубіжних учених, чиї доробки були присвячені різним аспектам професійної та іншомовної підготовки й формуванню готовності вчителів ПШ як до застосування загальнонавчальних, інформаційних та інтер-активних технологій навчання іноземних мов (М. Кларін, Л. Коваль, О. Комар,

О. Суховірський та ін.); так і до інноваційної діяльності (О. Дубасенюк, Л. Петриченко, В. Уруський та ін.), а також до змістового наповнення процесу формування іншомовної компетентності зазначених вище фахівців (О. Котенко, О. Паршикова, О. Скоробагата, О. Троценко та ін.).

Попри те, що вказані дослідники розглядали різні аспекти іншомовної підготовки вчителів ПШ, усі вони наголошують на певних труднощах такої підготовки, що вимагає вироблення й відпрацювання механізмів моніторингу її якості, перегляду й оновлення змісту, форм, методів загалом, а також формування сучасних професійних навичок і визначення критеріїв готовності майбутніх учителів ПШ до виконання іншомовно-навчальної діяльності зокрема.

Незважаючи на наявність наукових досліджень, у яких розкриваються різні аспекти іншомовної підготовки вчителів ПШ, аспект формування їх готовності до застосування інноваційних технологій навчання ІМ ще й дотепер не став предметом спеціального наукового пошуку, а визначення критеріїв такої готовності не було презентовано в науковій літературі.

Формулювання цілей статті. Метою статті є визначення критеріїв і рівнів готовності майбутніх учителів ПШ до застосування інноваційних технологій навчання ІМ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Характеризуючи досконалість діяльності вчителів ПШ, науковці в психолого-педагогічній літературі застосовують різноманітні поняття, серед яких – «професіоналізм», «професійна компетентність», «готовність до педагогічної діяльності» тощо. Відповідно до предмета дослідження, оцінкою такої діяльності визнано поняття «готовність», оскільки, на нашу думку, серед перерахованих вище воно характеризує результат процесу підготовки до конкретної діяльності, зокрема й до застосування інноваційних технологій навчання ІМ. Разом з тим, для розуміння понятійного апарату статті необхідно уточнити тлумачення таких термінів, як-от: «критеріальний підхід», «готовність вчителя ПШ до професійної діяльності», «готовність до застосування інноваційних технологій навчання ІМ».

У довідковій літературі поняття «критерій» тлумачиться так: показник, що поєднує в собі методи розрахунку, теоретичну модель розподілу й правила ухвалення рішення про правдоподібність нульової або однієї з альтернативних гіпотез [2, с. 181]; підстава для оцінки, визначення або класифікації чогось; мірило [1, с. 588]; ознака, завдяки якій відбувається оцінка, визначення або

класифікація явища чи процесу [8]. З огляду на викладений вище матеріал, визначимо критеріальний підхід як метод дослідження, що полягає у виокремленні критеріїв і показників, за якими (у контексті нашого дослідження) можна визначити рівень готовності майбутніх учителів ПШ до застосування інноваційних технологій навчання ІМ.

Єдиного підходу до визначення поняття «готовність» у психолого-педагогічній літературі немає. Серед тлумачень найчастіше трапляються такі: «психічний стан», «особистісне», «структурне утворення», «властивість» або «якість» особистості [6, с. 157]. Отже, готовність є складним багатокомпонентним утворенням (сукупністю ознак), що забезпечує ефективність досліджуваної діяльності. Готовність до будь-якої діяльності в науковій літературі тлумачиться як «стан мобілізації психологічних, психофізіологічних систем людини, які забезпечують виконання певної діяльності; бажання зробити що-небудь» [3, с. 137]. Ми погоджуємося з думкою науковця О. Івлієвої, яка визначає готовність учителя ПШ до професійної діяльності як полікомпонентне утворення, що об'єднує психологічну, педагогічну, предметну підготовку, а також сформованість певних особистісних якостей педагога [4]. Проте, уточнюючи це визначення, додамо ще один важливий компонент – практичний, який, на нашу думку, передбачає наявність практичних умінь для реалізації теоретичних знань у професійній діяльності.

Варто зазначити, що готовність до застосування інноваційних технологій навчання ІМ ми розуміємо як структурне утворення особистості (сукупність компетенцій), що зумовлює можливість застосування інноваційних технологій навчання ІМ у її професійній діяльності. До того ж ми визначаємо її як компонент загальної готовності до професійної діяльності, що реалізується протягом навчання майбутніх учителів ПШ у педагогічних закладах вищої освіти (ЗВО). Ураховуючи зазначене вище для розуміння критеріїв специфічної діяльності, зокрема застосування інноваційних технологій навчання ІМ, слід спершу розглянути готовність до педагогічної діяльності загалом. Ми погоджуємося з тим, що її структура формується з таких взаємозалежних компонентів: мотиваційного (усвідомлення особистої та соціальної значущості педагогічної діяльності, професійного вдосконалення й розширення кругозору, педагогічна спрямованість і настанова на дитину й спілкування з нею, наявність стійких пізнавальних інтересів, сформованих почуттів

обов'язку й відповідальності); когнітивного (базова культура особистості, достатні професійні знання); процесуального (розвиток педагогічних умінь і навичок формування системи знань, набуття вмінь і навичок створення умов для самоактуалізації, розвитку й саморозвитку для кожного з учнів); організаційного (уміння раціонально розподіляти час на уроці, залучати учнів до необхідних видів діяльності; організувати робоче місце, самоконтроль і самооцінювання); морально-вольового (цікавість, критичність, працездатність, уміння мобілізувати свої сили, цілеспрямованість тощо) [7, с. 32].

В основу сформульованих критеріїв готовності майбутніх учителів ПШ до застосування інноваційних технологій навчання ІМ покладені критерії готовності до навчання ІМ, розроблені науковцем О. Котенко: мотиваційний, когнітивний, діяльнісний і рефлексивний [5, с. 364]. На нашу думку, готовність майбутніх учителів ПШ до застосування інноваційних технологій навчання ІМ – це інтегроване поняття, що являє собою сукупність таких компонентів, як когнітивно-інноваційний, мотиваційно-адаптаційний, діялісно-операційний.

Когнітивно-інноваційний критерій готовності майбутніх учителів ПШ до застосування інноваційних технологій навчання ІМ репрезентований системою знань у контексті циклу дисциплін психолого-педагогічного блоку, що охоплює теоретичні знання із загальної педагогіки, психології та педагогічної інноватики; методологічного блоку, що передбачає оволодіння сучасними технологіями навчання ІМ, зокрема створення умов для проведення уроку ІМ у ПШ із застосуванням інноваційних технологій навчання й формулювання вимог до нього; фахового блоку – наявність системних знань щодо застосування інноваційних технологій навчання ІМ у ПШ. Крім вищезазначених показників, до першого з визначених критеріїв готовності зараховуємо знання особливостей взаємодії та функцій учнів у процесі організації навчання ІМ із застосуванням інноваційних технологій навчання, а також знання впливу психологічних і вікових особливостей молодшого школяра під час вибору доцільної інноваційної технології навчання ІМ.

Оскільки когнітивно-інноваційний критерій готовності майбутніх учителів ПШ – це насамперед блок теоретичних знань, то його характерними ознаками є повнота, цілісність і системність. Важливого значення в цьому контексті набуває інтегрованість знань.

Мотиваційно-адаптаційний критерій готовності впливає на визначення таких

аспектів, як: зацікавленість майбутніх учителів ПШ інноваційними технологіями навчання ІМ, визначення їх особистісного ставлення до них і усвідомлення необхідності оволодіння ними. Саме тому показниками цього критерію є: сформованість ціннісного ставлення до застосування інноваційних технологій навчання ІМ; інтерес до впровадження нововведень; наявність усвідомленої мети (потреби) й необхідності пошуку знань; внутрішня мотивація до застосування інноваційних технологій навчання ІМ для вдосконалення власної професійної діяльності, усвідомлення значення використання інноваційних технологій навчання ІМ як чинника підвищення ефективності освітнього процесу.

Ознаками мотиваційно-адаптаційного критерію вважаємо рівень усвідомленості мотивів застосування інноваційних технологій навчання ІМ у професійній діяльності, наявність бажання й професійної потреби у формуванні готовності до такого виду діяльності.

Діялісно-операційний критерій готовності є практичним за своєю сутністю, оскільки визначає рівень сформованості навичок майбутніх учителів ПШ стосовно імплементації інноваційних технологій навчання ІМ у реальних умовах, тобто на практиці й у майбутній професійній діяльності. Його показниками є: оволодіння майбутніми учителями ПШ методикою застосування різних інноваційних технологій навчання ІМ; уміння проектувати й прогнозувати весь освітній процес із застосуванням інноваційних технологій навчання ІМ; уміння організувати урок ІМ із застосуванням інноваційних технологій навчання ІМ; уміння визначати етап уроку, на якому доцільно використовувати інноваційні технології навчання ІМ й залучати учнів до всіх видів діяльності; уміння організувати позааудиторну й самостійну роботу з використанням інноваційних технологій навчання ІМ; уміння аналізувати уроки ІМ із застосуванням інноваційних технологій і робити рефлексію власної діяльності; уміння прогнозувати появу в учнів труднощів у зв'язку з апробацією та імплементацією незнайомих їм технологій навчання ІМ; уміння розробити критерії, за якими здійснюватиметься контроль успішності учнів відповідно до застосування різних інноваційних технологій навчання ІМ; уміння добирати й аналізувати джерела інформації про новий досвід застосування інноваційних технологій навчання ІМ; уміння самостійно вчитися використовувати інноваційні технології навчання ІМ; уміння й навички, що дають змогу застосовувати ІКТ у процесі навчання ІМ, зокрема під час роботи

з комп'ютером; інтеграційні уміння, що передбачають поєднання знання й досвіду суміжних наук, а інколи й діаметрально протилежних; уміння створювати авторські технології навчання ІМ на основі наявних.

Ознаками означеного вище критерію є гнучкість і самостійність в організації освітнього процесу, а також орієнтація майбутніх учителів ПШ на створення нового продукту – від системи вправ із застосуванням певних інноваційних технологій навчання до власне авторської технології навчання іноземних мов.

Варто наголосити також на взаємозалежності всіх критеріїв готовності, які разом з показниками готовності дають змогу визначити рівні сформованості готовності майбутніх учителів ПШ до застосування інноваційних технологій навчання ІМ. У довідковій літературі поняття «рівень» тлумачиться як ступінь якості, величина, досягнення в чому-небудь [1, с. 1223]. Традиційно виокремлюють від трьох до чотирьох рівнів готовності до різних видів педагогічної діяльності. У нашому дослідженні ми виокремлюємо три рівні готовності майбутніх учителів ПШ до застосування інноваційних технологій навчання ІМ – високий, достатній, недостатній.

Високий рівень сформованості готовності майбутніх учителів ПШ до застосування інноваційних технологій навчання ІМ характеризується ґрунтовними, цілісними й системними теоретичними знаннями про вищеозначені технології, їх види й особливості використання учителями ПШ у професійній діяльності. До того ж з'являються власні ідеї щодо застосування інноваційних технологій навчання ІМ, що в майбутньому можуть перетворитися на авторські технології, оскільки ставлення фахівця до таких технологій визначається як особисто значуще. У майбутніх учителів ПШ, що мають високий рівень готовності, спостерігається внутрішня мотивація до застосування інноваційних технологій навчання ІМ, здатність інтегрувати знання з різних дисциплін, схильність до творчої діяльності, усвідомлення власної траєкторії розвитку, механізмів самоосвіти й самовдосконалення. У навчально-виховному процесі вони вільно орієнтуються в наявних інноваційних технологіях навчання ІМ, добирають оптимальні варіанти, спираючись на вікові й психологічні особливості молодших школярів. Майбутнім учителям ПШ цього рівня готовності властивий високий рівень професійної рефлексії.

Достатній рівень сформованості готовності майбутніх учителів ПШ до застосування інноваційних технологій навчання ІМ характеризується достатнім рівнем фахових

умінь і знань. Незважаючи на наявність теоретичних знань, останні мають недостатній рівень інтегрованості й системності, оскільки фахівець такого рівня готовності застосовує лише елементи інноваційних технологій навчання ІМ. Навички й уміння досягати поставленої мети із застосуванням інноваційних технологій навчання ІМ розвинені недостатньо. Мотивація на цьому рівні перебуває на межі внутрішньої та зовнішньої, ставлення до інноваційних технологій навчання ІМ – позитивне. Педагог здатний до рефлексії власної педагогічної діяльності, але має труднощі з її корекцією.

Недостатній рівень сформованості готовності майбутніх учителів ПШ до застосування інноваційних технологій навчання ІМ характеризується мінімальним рівнем теоретичних знань, педагогічного передбачення й прогнозування результату використання таких технологій. Цьому рівню властиві: низька мотивація до застосування інноваційних технологій навчання ІМ (переважно зовнішня), брак потреби щодо пошуку й оновлення знань у сфері інноваційних технологій навчання ІМ. До того ж майбутні вчителі ПШ, для яких характерний цей рівень, не мають інтересу, а інколи й цілком негативно ставляться до застосування інноваційних технологій навчання ІМ. Тому їх імплементація відбувається фрагментарно, в основному шляхом копіювання окремих методів, без привнесення власних ідей, аналізу навчально-виховного процесу, необхідного для підвищення його ефективності, і без коригування в разі необхідності. На цьому рівні практично немає рефлексії власної педагогічної діяльності щодо сформованості умінь, а також не усвідомлюється необхідність застосування інноваційних технологій навчання на уроках ІМ.

Отже, формування готовності майбутніх учителів ПШ до застосування інноваційних технологій навчання ІМ здійснюється в напрямі набуття ними теоретичних і практичних знань, умінь і навичок, а також особистісних ознак, які, залежно від їх взаємодії та ступеня прояву, визначають рівень готовності майбутніх учителів ПШ до професійної діяльності з урахуванням досліджуваного аспекту.

Висновки. Відповідно до мети нашого дослідження ми визначили критерії (когнітивно-інноваційний, мотиваційно-адаптаційний, діяльнісно-операційний) і показники сформованості готовності майбутніх учителів ПШ до застосування інноваційних технологій навчання ІМ. Ступеню прояву виявлених показників відповідають три рівні готовності майбутніх учителів ПШ до окресленої вище

діяльності: високий, достатній, недостатній. Характерними ознаками вияву рівнів такої сформованості є: повнота, цілісність і системність теоретичних знань, ступінь гнучкості й самостійності в організації навчально-виховного процесу, а також

внутрішня мотивація до застосування інноваційних технологій навчання ІМ.

Перспективою подальших наукових розвідок вважаємо детальне дослідження педагогічних умов ефективного формування готовності майбутніх учителів ПШ до застосування інноваційних технологій навчання ІМ.

Список використаних джерел

1. Бусел В. Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. І Голов. ред. В. Т. Бусел. – К. : Ірпінь : ВТФ «Перун», 2009. – 1736 с.
2. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник: довідкове вид. / С. У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 374 с.
3. Енциклопедія освіти / Академія педагогічних наук України; гол. ред. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
4. Івлієва О. М. Критеріально-орієнтоване тестування в системі формування професійної готовності вчителя початкових класів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Професійна освіта» / О. М. Івлієва. – Одеса, 2001. – 20 с.
5. Котенко О. В. Формування готовності майбутніх учителів до навчання іноземних мов молодших школярів: акмеологічний аспект [Електронний ресурс] / О. В. Котенко // Матеріали IV міжнар. наук.-практ. конф. «Акмеологія – наука XXI століття» (30 травня 2014 р., м. Київ) / М-во освіти і науки України, Укр. академ. акмеолог. наук, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка; редкол. : В. О. Огнев'юк, В. М. Антонов, О. А. Дубасенюк та ін. – К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2014. – С. 362-371. – Режим доступу : http://elibrary.kubg.edu.ua/3650/1/Kotenko_O_Akmeol%20%D0%BFia_n_14_FLMD_PI.pdf (20.03. 2016).
6. Красюк Л. Формування готовності майбутніх учителів початкових класів до педагогічної діяльності: теоретичний аспект [Електронний ресурс] / Л. Красюк // Гуманітарний вісник Державного вищого навчального закладу «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди». Серія: Педагогіка. Психологія. Філософія. – 2013. – Вип. 28(1). – С. 156–160. – Режим доступу : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/gvpdpdpu_2013_28_1_32.pdf (20.03. 2016).
7. Петриченко Л. О. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до інноваційної діяльності в позааудиторній роботі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Л. О. Петриченко. – Кіровоград, 2007. – 20 с.
8. Словник-довідник з професійної педагогіки / за ред. А. В. Семенової. – Одеса : Пальміра, 2006. – 364 с.

Рецензент: Сегеда Н.А. – д.пед.н., професор

Відомості про автора:

Руднік Юлія Вікторівна
y.rudnik@kubg.edu.ua

Київський університет імені Бориса Грінченка
вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2,
м. Київ, 04053, Україна
doi: <http://dx.doi.org/10.7905/nvmdpu.v0i16.1409>

Матеріал надійшов до редакції 24. 03. 2016 р.

Прийнято до друку 22.04.2016 р.

References

1. Busel, V.T. (2009). *Big explanatory dictionary of modern Ukrainian language*. Kyiv: Irpin': VTF «Perun».[in Ukrainian]
2. Honcharenko, S.U. (1997). *Ukrainian pedagogical dictionary: reference ed.* Kyiv: Lybid'. [in Ukrainian]
3. Kremen', V.H. (2008). *Encyclopedia of education / Academy of pedagogical Sciences of Ukraine*. Kyiv: Yurinkom Inter. [in Ukrainian]
4. Ivliieva, O.M. (2001). *Criterion-oriented testing in the system of formation of professional readiness of the teacher of primary school: abstract of thesis for the degree of Candidate of Pedagogical Sciences: 13.00.04 "Theory and Methods of Professional Education"*. Odessa. [in Ukrainian]
5. Kotenko, O.V. *Formation of readiness of future teachers to teaching foreign languages to younger students: acmeological aspect*. Retrieved from: http://elibrary.kubg.edu.ua/3650/1/Kotenko_O_Akmeolo%D0%BFia_n_14_FLMD_PI.pdf. [in Ukrainian]
6. Krasnyuk, A. *Formation of readiness of future primary school teachers to teaching activity: theoretical aspect*. Retrieved from: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/gvpdpdpu_2013_28_1_32.pdf. [in Ukrainian]
7. Petrychenko, O.L. (2007). *The training of future primary school teachers for innovative activity in out-of-class work: abstract of thesis for the degree of Candidate of Pedagogical Sciences: 13.00.04 "Theory and Methods of Professional Education"*. Kirovograd. [in Ukrainian]
8. Semenova, A.V. (2006). *The dictionary of professional pedagogy*. Odessa: Pal'mira. [in Ukrainian]